

The Project Gutenberg eBook of De honig en zijn gebruik

This ebook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this ebook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you'll have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

Title: De honig en zijn gebruik

Author: W.-F. Rondou

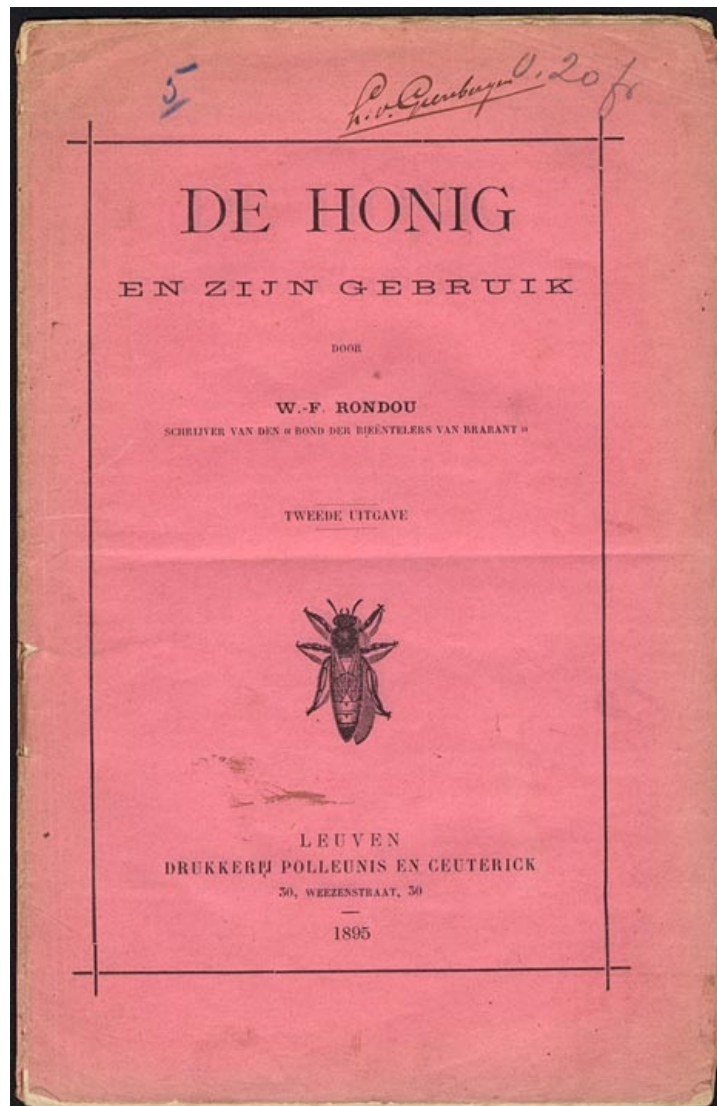
Release date: August 27, 2008 [eBook #26443]
Most recently updated: January 4, 2021

Language: Dutch

Credits: Produced by Jeroen Hellingman and the Online Distributed Proofreading Team at <https://www.pgdp.net/>

*** START OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK DE HONIG EN ZIJN GEBRUIK

[Inhoud]

De Honig

En zijn gebruik

Door

W.-F. Rondou

Schrijver van den «Bond der Bieëntelers van Brabant»

Tweede uitgave

Leuven

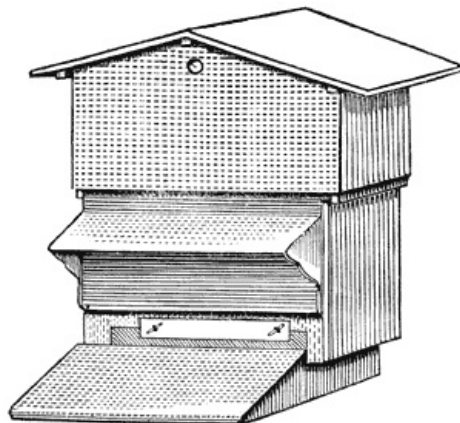
Drukkerij Polleunis en Ceuterick

30, Weezenstraat, 30

1895

[2]

[Inhoud]

Bieënkas Dadant.

[3]

[Inhoud]

De honig.

“Het heeft Gode behaagd aan de kleinste diertjes een veelvoudiger vernuft dan aan de groote dieren te schenken, maar geen is er dat meer zinverstand dan

Oorsprong.—De honig (of honing) komt voort van *nectar*, welke door de bieën op de bloemen van bijna alle planten verzameld wordt. De nectar zelf is een zoet en welriekend sap, dat door de honigklieren der bloemen wordt afgescheiden; hij lokt de bieën aan, en deze zuigen hem uit den bloemkelk en brengen hem naar hare woning om er honig van te maken.

De kleur, de smaak, de geur en andere eigenschappen des honigs verschillen volgens de planten, waarvan hij voortkomt.

Vele gewassen bezitten de kracht menschen en dieren van hunne kwalen te kunnen genezen, en worden daarom geneeskundige planten genoemd. De bloem der plant is zeker haar voornaamste en krachtigste deel; welnu, daar de honig om zoo te zeggen het sap der bloemen is, zal hij hiervan ook de krachten bezitten.

Soorten.—Volgens de wijze, waarop de honig uit de bieënwoningen geoogst wordt, onderscheidt men *gepersten*, *uitgetrokken* of *geslingerden* honig, en honig in *raten* of *sectiën*.

Eertijds moesten de bieboeren hunnen honig uit de raten of schijven persen, en bekwamen dan meestal een mengsel, dat uit honig, was, stuifmeel en doode bieën bestond. Deze doenwijze heeft voorzeker veel bijgedragen om het verbruik van den honig te doen verminderen, en hem door de suiker te doen vervangen. De vreemde honig, die nog meest door onze suikerbakkers, drogisten en apothekers aangekocht wordt, is doorgaans geperste; doch hij heeft het voordeel zeer goedkoop te zijn, zoodat hij daarom boven onzen zuiveren, inlandschen honig verkozen wordt. Goedkoop, maar slecht en vervalscht is de meeste honig, die hier uit andere streken wordt ingevoerd. Wij zeggen slecht, want het persen bederft den besten honig, omdat hij hierdoor zijne frischheid, zijnen geur, zijnen goeden smaak en zijne kleur verliest.

[4]

Dank aan den overgrooten vooruitgang, die er sedert eenige jaren in de bieënteelt gedaan is, kunnen de bieëntelers thans zeer zuiveren honig leveren. In plaats van den honig uit de raten te persen, gebruikt de verstandige bieman een werktuig, honigslinger genoemd, waarmede hij den honig uit de schijven kan trekken. De honigslinger is een werktuig, dat op de middelpuntvliedende kracht gesteund is. In de beredeneerde bieënteelt zijn thans de gewone korven met vaststaande raten door de bieënkassen met losse ramen vervangen. Wil de bieënteler nu zijnen honig oogsten, dan neemt hij de gevulde ramen uit de kas, borstelt er de bieën af, ontzegelt de gesloten honigcellen en zet de raten in den slinger. Hij zet het werktuig in beweging en, na verloop van eenige minuten, is de honig uit de cellen getrokken, zonder de schijven te breken of er eenige onzuiverheid mede te mengen. Men bekomt aldus uiterst zuiveren honig, terwijl men er ook met de handen niet moet aanraken. Deze uitgetrokken of uitgeslingerde honig is bijgevolg veel meer waard dan honig, die geperst werd. Overigens, wie onder opzicht van spijzen een weinig keurig is, zal geen en gepersten honig gebruiken, en hem, niettegenstaande zijnen lagen prijs, geheel en gansch verwerpen.

Naar het voorbeeld der Engelschen en der Amerikanen, begint men in ons land ook *honig in sectiën* te gebruiken. Deze sectiën zijn kleine ramen, waarin de bieënteler zeer zuivere waswafels zet, maagdenwas genoemd, waarvan de cellen door de bieën aangewerkt en met honig gevuld worden. Dewijl deze raten in hunnen natuurlijken staat verkocht worden, is men hier altoos verzekerd echten honig te hebben.

Kleur.—De versch uitgeslingerde honig is klaar, doorschijnend en geelachtig van kleur. Volgens de bloemen, waarvan hij voortkomt is de honig in eene zelfde streek zeer verschillend in kleur en geur. De natuur van den grond oefent tevens eenen grooten invloed uit op de kleur des honigs: zoo is de honig, die van bloemen voortkomt, welke op kalkgrond groeien, veel klaarder dan degene van planten, die op klei- of zandgronden staan. Dientengevolge is het moeilijk naar de kleur te bepalen, van welke bloemen de honig voortkomstig is.

Ziehier echter eenige algemeene aanduidingen over de kleur des honigs: De honig der meeste fruitboomen is wit, doch die der kriekeboomen is goudgeel; de slooren en de mostaardplant geven eenen honig, zoo klaar als water; de lindeboom verschaft gelen of donkergroenen honig, die klaar of troebel zijn kan; de acacia levert er witgroenen op; de bloemen van velden en weiden brengen geelgroenen of lichtbruinen honig voort; de honig, geoogst op hoogroode klaver, is zoo klaar als water, stroogeel of citroengeel; die der dennenboomen is geelbruin of geelgroen, terwijl die der boekweit donkerbruin gekleurd is.

[5]

Vervalsching.—Evenals vele andere eetwaren, wordt de honig op allerlei wijzen vervalscht. Zekere oneerlijke handelaars voegen bij hunnen honig eene

hoeveelheid water, die wel eens 33% bedraagt. Anderen mengen hem met meel, ameldonksuiker, saccharose of rietsuiker, melasse, gelatine, dextrine, en zelfs met zware minerale stoffen. Tevens wordt er bij middel van *glucose* veel valsche honig verveerdigd. Om aan dat voortbrengsel eenen goeden geur te geven, mengt men er een weinig echten honig bij.

Men duidt allerlei middelen aan om de vervalsching des honigs vast te stellen. Het beste ware hem door eenen scheikundige te laten ontleden, doch dit middel zou over het algemeen te kostelijk zijn. Wij duiden daarom eenige eenvoudige doenwijzen aan, waardoor men in de meeste gevallen de vervalsching kan waarnemen. Vooreerst weet men, dat een liter zuivere honig ten naaste bij 1400 grammen weegt, terwijl het gewicht van eenen liter water maar 1000 grammen bedraagt. Wanneer derhalve de honig zijn gewoon gewicht niet heeft, is dit een teeken, dat hij te veel water bevat. Om te weten of de honig met glucose gemengd is, neme men eene tas thee, waarin men eenen lepel honig doet; als deze laatste zuiver is, zal de thee zijne natuurlijke kleur behouden, doch is de honig met glucose vervalscht, dan wordt de thee donkerder.

Het korrelen of kristalliseeren van den honig is over het algemeen een teeken, dat hij zuiver is. Wanneer de honig met vreemde stoffen gemengd is, dan kan men, in de meeste gevallen, deze waarnemen door er een weinig water bij te voegen. Is de honig b. v. met bloem gemengd, dan zinkt deze op den bodem.

Overigens, wanneer men gewoon is zuiveren honig te nemen, dan zal men seffens den vervalschten van den goeden onderscheiden.

In alle geval, de koopers moeten zich van den goedkoopen en vooral van den vreemden honig wachten, want hij is doorgaans vervalscht.

Hoe zal men goeden, zuiveren en onvervalschten honig kunnen bekomen?— Hiervoor moeten de liefhebbers zich wenden tot bieëntelers, die voor hunne eerlijkheid gekend zijn. Zij kunnen hem koopen op de honigmarkten, welke door den «Bond der Bieëntelers van Brabant» en andere Maatschappijen van Bieënteelt hier te lande ingericht worden.

Koopt men op andere tijden honig bij de leden van onzen «Bond», dan ook mag men zeker zijn onvervalschten honig te hebben; immers, tot nog toe is het niet gebeurd, dat één enkel geval van bedrog zich bij onze leden heeft voorgedaan. Overigens, moest een lid zijnen honig vervalschen, dan wierd het aanstonds uit den «Bond» gesloten, en het bedrog zou door alle mogelijke middelen aan het publiek kenbaar gemaakt worden. Wij mogen dus gerust zeggen: «Koopt uwen honig bij onze leden, en gij zult goede waar hebben.»

Het ware te wenschen, dat de vervalsching des honigs door eene wet verboden wierde, evenals zulks voor andere eetwaren is gedaan!

Bewaring.—De honig moet bewaard worden in glazen of blikken bokalen, in aarden potten of in kleine houten vaten. De zinken voorwerpen deugen niet om er honig in te bewaren.

Als hij in eene droge en welverluchte plaats gezet wordt, verandert de zuivere honig spoedig in korrels, hij *kristalliseert*. Alsdan is zijne kleur witter en hij wordt zoo hard, dat hij zelfs eenigen weerstand aan het lemmer van een mes kan bieden. De honig, die van koolzaad (slooren) en van fruitboomen voortkomt, kristalliseert zeer spoedig; de andere blijft langer vloeibaar, doch wordt eindelijk ook *korrelig*.

De honig is *vochttopslorpend*, dit wil zeggen, dat hij gemakkelijk de vochtigheid der lucht opneemt. Dientengevolge mag men hem in geene kelders of andere vochtige vertrekken zetten; ook kan hij best in bewoonde kamers bewaard worden.

Wanneer de bietjes hunnen honig willen bewaren, sluiten zij hunne cellen met een deksel luchtdicht toe. Wij moeten dit wonderbaar insect hierin navolgen. Als wij honig goed en gedurende langen tijd willen bewaren, zullen wij hem in bokalen doen, welke *luchtdicht* sluiten. Eer hij echter in deze luchtdichte potten gedaan wordt, moet de honig volkomen rijp zijn. Wanneer de honig begint te gisten, ter oorzake zijner vochtigheid of zijner onrijpheid, dan kan men hem weder goed maken met er krijt en houtskolen bij te voegen. Daarvoor moet men den pot, waarin de honig is, allengskens in water verwarmen, terwijl men den honig met een spaantje omroert. Het krijt en de kolen nemen al de vuile stoffen op, en zinken naar den bodem. Wanneer men nu den honig in eenen anderen pot overgiet, dan is hij weer zoo goed als te voren.

Honig, die reeds oud is, wordt wel eens vloeibaar en begint te gisten. Om hem weder goed te krijgen, zal men hem in eenen dubbelen pot (bain-marie) verwarmen en er de onzuiverheden zorgvuldig afschuimen. Na die behandeling wordt hij weer stijf en kan opnieuw eenen geruimen tijd bewaard worden.

Gebruik des honigs.

De honig als voedsel.—De geschiedenis leert ons, dat de honig van in de eerste tijden door den mensch als een aangenaam, gezond en krachtig voedsel werd aanzien. Zelfs zijn er vele eeuwen verlopen zonder dat er andere suiker gebruikt werd dan honig; immers men weet, dat de honig hedendaags nog in de meeste gevallen de suiker vervangen kan, terwijl het omgekeerde zelden of nooit mogelijk is, want suiker is op verre na geen honig.

Lieden, welke een dagelijksch gebruik van honig maken, bevinden er zich uiterst goed mede, want zij krijgen er leven en gezondheid door. Wanneer Julius Cesar met Pollio-Rumilius middagmaalde om den honderdsten verjaardag van dezen laatsten te vieren, vroeg hij hem, welk middel hij gebruikte om zulke levenskracht van lichaam en geest te behouden. Pollio antwoordde hem: «*Inwendig door den honig, uitwendig door de olie.*»

Zuivere honig is een zeer versterkend voedsel; immers, onder eenen kleinen omvang bevat hij de rijkste voedingsstoffen. Hij verteert gemakkelijk en gaat bijna geheel en gansch in lympha en bloed over. Door zijne bijzondere eigenschappen doet hij de andere spijsen beter verteren, en vergemakkelijkt den slaap. De honig op brood gestreken is zeer aangenaam en nuttig voor de gezondheid; ook verkiezen de kinderen doorgaans den honig boven de boter. In Zwitserland doet men niet alleen boter op het brood, maar men strijkt er nog eene laag honig over, hetgeen daar als eene ware lekkernij wordt aanzien. Er zijn liefhebbers, die den honig in zwarten koffie, of in koffie met melk gebruiken, en er zich goed mede bevinden.

Men gebruikt ook honig bij het maken van peperkoek, koeken, siroop, konfijten, koeldranken, bier, wijn, grogs, azijn, brandewijn en allerlei soorten van likeuren.

De honig als geneesmiddel.—Alhoewel de honig vooral als voedsel dient aangeprezen te worden, bezit hij niettemin zulke uitmuntende eigenschappen, dat hij als een voornaam geneesmiddel moet aanzien worden.

Over het algemeen is de honig voor lieden met eene slappe maag aan te prijzen; immers, hij verteert gemakkelijk, en door zijne verfrisschende, buikzuiverende en afdrijvende eigenschappen, voorkomt hij de hardlijvigheid. Voor ziekten in den mond, de keel en de ademingsorganen is hij bijzonder aan te bevelen; overigens, menigeen heeft zulks genoegzaam ondervonden. Verder wordt de honig met goed gevolg gebezigd in ziekten aan de blaas en de nieren, en is een pijnstillend middel voor zweren, puistjes op de huid en brandwonden.

Zonder zoo verwaand te zijn eene geneeskundige verhandeling over den honig te willen schrijven, gaan wij nochtans eenige voorschriften mededeelen, die wij hebben bijeenverzameld.

Het zal ook wel onnoodig zijn den lezer te doen opmerken, dat wij de doctors en hunne geneesmiddelen niet willen afschaffen. Integendeel, wij zouden in voorkomend geval iedereen aanraden nooit lang uit te stellen om eenen geneesheer te halen. Ons eenig doel is het gebruik van honig te doen toenemen door het bewijs te leveren, dat dit voortbrengsel der bieën groote diensten kan bewijzen in lichte onpasselijkheden, die er door genezen worden; alsmede, dat de honig aan te prijzen is voor gezonden en bijzonder voor zieken, die eene ongeneesbare ziekte schijnen te hebben. Bij deze laatsten zal hij meestal hulp of verlichting aanbrengen. Ook is de werking des honigs voorkomend; bijgevolg kan hij dikwijls de ziekte in den beginne tegenhouden, die anders zeer gevaarlijk zou kunnen worden.

Voorschriften.

1° Tegen de aamborstigheid of moeilijke ademhaling.—Meng eene once

(bijna 29 grammen) ricinusolie met vier oncen honig. Neem er 's morgens en 's avonds eenen lepel van. Dit geneesmiddel is uitmuntend, eenvoudig en doelmatig. (NEWMAN.)

2° Geneesmiddel tegen den hoest.—Neem gedurende den dag, alle twee uren, een koffielepel heeten honig; 's avonds neme men nog eenen eer men slapen gaat, en 's morgens een uur vóór het ontbijt eenen anderen. Als men er een weinig ganzevet bijmengt, wordt dit geneesmiddel krachtiger om den hoest, de luchtpijpontstekingen, de heeschheid, enz. te genezen. (DENNLER.)

3° Honigsiroop als geneesmiddel tegen den hoest.—Dit geneesmiddel is uitmuntend tegen den gewonen hoest, want meestal is de zieke reeds merklijk verlicht, nadat men er de eerste dosis van ingenomen heeft.—Laat in eene wel gesloten kom goed koken: eene halve pint (bijna 48 centiliters) in stukken gesneden ajuinen en eenen gill (13 centiliters) olijfolie. Zijg dat vervolgens door, en voeg er eenen gill goeden honig bij. Roer het mengsel goed om en doet het in eene flesch, die gij behoorlijk stoppen zult. Neem er 's avonds eenen kleinen lepel van, eer gij naar het bed gaat, iederen keer dat de hoest hev'ig wordt. (NEWMAN.)

[9]

4° Honigdranken tegen hoest, keelpijn enz.—De dranken, die met honig zoet gemaakt zijn, genezen de keelpijn, den hoest en kunnen het ontwikkelen der *diphthérie* tegenhouden, vooral wanneer men ze nuchter neemt, alvorens naar 't bed te gaan. Een glas wijn of cider, ofwel een grog, die met honig zoet gemaakt is, worden hiervoor ook zeer aanbevolen. (APICULTEUR.)

5° Geneesmiddel tegen de influenza.—Neem eene handvol lindebloemen; laat ze gedurende een half uur trekken op vier tassen kokend water. Doe er voor iedere tas vloeistof drij suikerlepels *zuiveren* honig bij; drinkt dat warm uit, en begeef u naar 't bed in eene verwarmde plaats. Des anderendaags zult gij genezen zijn. (RUCHER.)

6° Nog tegen de influenza.—Het nut van den honig en van de stoffen, die er van voortkomen, is sedert lang gekend voor het behandelen en genezen der ademingsorganen. In 1782, zegt de *Almanach du Pèlerin*, genas men de zieken, die aan influenza leden, bij middel van theedrank uit honigmeel verveerdigd. (PROGRÈS APICOLE.)

7° Geneesmiddel voor eenen verouderden hoest.—Het volgend voorschrift duidt een kostbaar geneesmiddel aan tegen verouderden en langdurenden hoest. Dit geneesmiddel is bijzonder nuttig voor oude personen, die sedert lang van luchtpijpontsteking aangedaan zijn; alsmede in al de gevallen van veronachtzaame verkoudheden, waarin de huid des zieken heet is en de pols rap slaat.—Meng eene pint uitgeslingerden honig, eene pint lijnolie en zooveel brandewijn (whisky). Hiervan neme men drij- of viermaal per dag eenen lepel. (NEWMAN.)

8° Geneesmiddel tegen de ziekten der ademingsorganen.—De leeraars, de muzikanten en al degenen, die gebruik of misbruik van hunne stem maken, moesten dikwijls honig gebruiken. Door het mierzuur, dat hij bevat, is de honig een uitmuntend geneesmiddel tegen de heeschheid, den hoest, de verkoudheid, de griep, de luchtpijpontsteking, en als afleidend middel, tegen de keelpijn, de borstziekten en de moeilijke ademhaling. Het regelmatig gebruik van honig met kleine weegbree, heeft meer dan eenen borstzieke genezen. De honig, dien de bieën op de dennenboomen halen, is de beste voor deze soort van zieken. Een aangename en nuttige geneesdrank kan men te dien einde maken met eene kom warmen wijn, cider of melk, die met honig is zoet gemaakt, en waarbij een klein glas kirsch gevoegd wordt. Menigeen zou dit geneesmiddel nemen zonder ziek te zijn. (VOIRNOT.)

[10]

9° Honigkandij met teer, tegen den hoest.—Laat koken twee handvollen groenen andoorn of malruvie in twee vierden water, totdat er een vierde van het vocht verkookt is. Zijg dat afkooksel door en voeg er eene tas honig bij, ook zooveel suiker, eenen lepel reuzel (liesvet) en eenen lepel teer (goudron). Laat dit mengsel koken tot het stolt; zorg echter, dat het niet te lang koke opdat het niet hard en broos zou worden. Begin met hiervan de dikte eener erwt in te nemen, en vermeerder langzamerhand de dosis volgens uwen smaak en uwe noodwendigheid. Deze kandij is een uitmuntend geneesmiddel tegen den hoest en verlicht altijd seftens den zieke. (NEWMAN.)

10° Tegen zweren, etterbuilen, wratten, enz.—Voor uitwendig gebruik, wordt de honig met meel gemengd; hij vormt alsdan eene heilzame zalf voor etterbuilen, zweren, wratten, enz. (GOIS.)

11° Gorgeldrank met honig tegen de keelpijn.—Laat eenige bladen van salie (sauge) in water koken, doe dit afkooksel vervolgens door, voeg er eenen lepel honig en eenen lepel azijn per tas bij, en gorgel daarmee, 't is het beste middel om zich te ontmaken van het slijm, dat u belet te slikken en u keelpijn veroorzaakt.

(DENNLER.)

12° Ander geneesmiddel tegen de keelpijn.—Drink des avonds, alvorens slapen te gaan, een kommetje warmen wijn of zoeten cider, die met honig gemengd is. (L'APICULTEUR.)

13° Voortreffelijk geneesmiddel tegen de vallingen of verkoudheden.—Meng te zamen 2 oncen levertraan, 2 oncen honig en 2 oncen citroensap. Neem van dit mengsel driemaal daags twee koffielepels. (WORLD MÉDICAL.)

14° Middel om de vermoeidheid te bestrijden.—Neem eene handvol santorie of aardgal, en laat ze in het derde van eenen liter water trekken en koken; voeg hierbij nog twee of drie lepels honig, en drink dit warm mengsel, alvorens u naar 't bed te begeven. Dit aftreksel doet rusten, vergemakkelijkt den slaap, verwekt het zweeten en 's anderendaags is men frisch en gezond.—Men plukt de santorie na haren bloeitijd, in Augusti en September. (L'AUXILIAIRE DE L'APICULTEUR.)

15° Middel tegen de slapeloosheid.—Een der beste middels tegen de slapeloosheid, bestaat in het nemen van een kommetje melk, die met honig zoet gemaakt is, en waarin men, om er eenen aangename geur aan te geven, eene versch geroosterde muskaatnoot gedaan heeft. (L'ABEILLE ET SA CULTURE.)

[11]

16° Geneesmiddel tegen de bleekzucht.—De behandeling der bleekzucht door den honig wordt in Denemark en Hanover veel toegepast. De jonge dochters der steden, die bleek zijn, worden op den buiten gezet om er veel oefening te hebben en om er honig te eten. De goede uitslagen dezer behandeling hebben aan Lehman het gedacht gegeven, dat het de ontoereikendheid van de hépatische suiker is, welke de bleekzucht veroorzaakt. Deze theorie zou de genezende kracht des honigs voor die ziekte verklaren. (REVUE INTERNATIONALE D'APICULTURE.)

17° Geneesmiddel tegen het speen.—Het gebruik van honig op de maaltijden heeft, naar wij goed weten, de ergste gevallen van speen genezen. (L'ABEILLE ET LA RUCHE.)

18° Geneesmiddel voor zeere en ontsteken oogen.—Meng een deel honig bij vijf deelen water, wasch er twee of driemaal daags uwe oogschelen mede, zorg dragende dat er ook eenige druppels in het oog vallen; weldra zult gij volkomen genezen zijn. (NEWMAN.)

19° Geneesmiddel tegen de mondzweren.—De mondzweren der kinderen worden genezen door het gebruik van honig, waarbij aluin ofwel borax gemengd is. Als de kinderen tanden krijgen, wrijft men hun tandvleesch met een afkooksel van groote maluwe, of van vlaszaad, ofwel met eene oplossing van safraan, gemengd met honig. (VOIRNOT.)

20° Honigzalf.—Neem twee lepels honig, eenen dooier van een ei en eene voldoende hoeveelheid meel om er deeg van te kunnen maken. Deze zalf is uitmuntend voor oude wonden, die niet willen toegaan, voor bloedzweren en voor loopende wonden. (NEWMAN.)

[Inhoud]

Verschillend gebruik des honigs.

1° Bewaring van alle fruitsoorten met honig.—Neem kouden geklaarden of uitgeslingerden honig en giet hem op zuiver, droog en uitgezocht fruit, dat men bij lagen in glazen potten gelegd heeft, totdat het met eene laag van eenige centimeters overdekt is; men sluit aanstonds de potten met sterk papier. (LE RUCHER.)

[12]

2° Elzasche peperkoek.—Voorschrift:

gele honig ½ kilo.

roggebloem ½ kilo.

potasch 10 grammen.

Na den honig verwarmd te hebben, mengt men er allengskens meel (bloem) bij; daarna voegt men er potasch bij, die men eerst in een glas brandewijn heeft laten oplossen. Men kneedt vervolgens het geheel, men snijdt het deeg in behoorlijke stukken en men laat ze bakken. Men bestrijkt met suiker en eiwit; 125 gr. suiker en een ei zijn voldoende voor de hooger gemelde hoeveelheid. (DENNLER.)

3º Honigkoeken met citroen.—Neem eene tas boter, twee tassen honig, vier wel geklopte eieren, een klein lepel uittreksel van citroen, eene halve tas zure melk, eenen kleinen lepel soda en meel genoeg om alles te zamen te kunnen kneden, Laat vervolgens op een heet vuur bakken. (NEWMAN.)

4º Grog.—Dit is een drank samengesteld uit cognac of rhum, verlengd met koud of warm water en volgens beliefte zoet gemaakt met honig. (DENNLER.)

5º Chrysmel (gulden likeur).—Neem 4 kilos honig, die gij in water doet ten einde 8 liters mengsel te bekomen. Laat deze 8 liters koken totdat er maar 4 liters overblijven. Dan mengt men deze 4 liters siroop met 5 liters zuiveren alcohol, waarin men voorafgaandelijk, gedurende 8 tot 15 dagen, drij stukjes *vanille* heeft laten trekken; aldus zult gij 7 liters likeur bekomen. (VOIRNOT.)

6º Chartreuse met honig.—Ziehier een voorschrift om 10 liters van deze likeur te bekomen.

4 liters alcohol,
100 grammen uittreksel van chartreuse,
3 kilogrammen honig,
3 of 4 liters water,
5 grammen lijn voor het klaren.

Men mengt den alcohol met het uittreksel en men laat dit mengsel 12 uren rusten. Men verlengt den honig met 2 liters water, men laat koken en schuimt zorgvuldig af. Nadat het vocht koud geworden is, voegt men er het overblijvende koud water bij, en men mengt alles in een vaatje, dat van eene kraan voorzien is; 's anderendaags voegt men er den lijn bij, dien men eerst in een glas warm water heeft laten smelten. Veertien dagen later mag men den chartreuse op flesschen trekken. (DENNLER.)

[13]

7º Andere likeuren van honig.¹—De honiglikeuren zijn eenvoudiglijk gemaakt uit eene mengeling van wijngeest met sterk gekookten honigmee. Op voorhand doet men bij den alcohol kummel, munt, kirsch, enz. Men laat gedurende eenigen tijd rusten; daarna zijgt men door en mengt met verdikten honigmee.

¹ Voor het maken van honigmee en andere dranken, verwijzen wij den lezer naar de werken van Bertrand, Voirnot, Leriche, enz.

[Inhoud]

De honig in de veeartsenijkunde.

Ziehier wat «De Bieënvriend» (jaargang 1892) daarover schrijft: «De honig wordt hedendaags in de veeartsenijkunde benuttigd. Het is nochtans niet goed hem alleen te gebruiken; hij brengt vooral een goed uitwerksel te weeg, als hij met zekere geneesmiddelen gemengd wordt. Deze laatste kunnen dan ook veel gemakkelijker toegediend worden. Bij deze vermenging verkrijgt de honig genezende eigenschappen, die hij door zich zelven niet hebben zou, en zulks op zoodanige wijze, dat de werkingskracht des mengsels verre die van andere zelfstandigheden, alleen gebruikt, te boven gaat. Het is dus zeer voordeelig de minerale en plantaardige geneesmiddelen tot poeder te brengen, ten einde ze des te beter met honig te kunnen mengen, vooral wanneer het ziekten der ademhalingsorganen geldt.

Vele dieren, die op deze wijze behandeld worden, komen na eenige dagen zelf het geneesmiddel nemen, daar zij door den zoeten smaak worden aangetrokken. Wij allen weten, hoe moeilijk het soms is vuile geneesdranken aan onze groote dieren toe te dienen. Laatst nog zegde mij een veearts, dat vele jonge kalveren, eenige dagen na hunne geboorte, ten gevolge van eenen afgang sterven. Hij gebruikte tegen deze ziekte een sterk geneesmiddel, dat hij gedurende eenige dagen in water, waarin honig was opgelost, deed geven. Gewoonlijk werd die toepassing met den besten uitslag bekroond.—Eindelijk mengde hij nog den honig met een ander geneesmiddel voor eene pootziekte der paarden—le crapaud,—die zoo moeilijk te genezen is.

Over twee maanden was het vee van mijnen geboortestad aangetast door de blaarziekte, die dit jaar zoo schrikkelijk in vele stallen onzes lands geheerscht heeft. Reeds eenige malen had men bij mij honig gehaald; toen ik op zekeren dag naar dit buitengewoon verbruik van honig op die hoeve vernam, antwoordde men mij, dat de honig als geneesmiddel voor de koeien werd aangewend.»

[14]

Voorschriften (veeartsenijkunde).

1° Verzachtende drank.—Neem: Gerst 375 grammen; water 9 kilogrammen; honig eenen halven kilogram.—Maak daarvan eenen drank, dien gij in gevallen van hevige verstopping zult geven. (APICULTURE PRATIQUE.)

2° Weekmakende drank.—In geval van verstopping kan men nog den volgenden drank geven:

Vlaszaad 125 grammen; kokend water 10 liters; honig 125 grammen.—Laat koud worden en geeft dit in twee keeren. (ID.)

3° Waterafdrijvende geneesdrank.—Neem: Witte wijn 4000 grammen; water 4000 grammen; salpeter 90 grammen; honig 125 grammen.

Geef dit in twee of drij dosissen per dag. (ID.)

4° Slaapdrank.—Opium 5 centigrammen; honigwater 1500 grammen.

Voor eene dosis: in geval van afgang en van buikloop bij het paard of bij den os. (WHITE.)

5° Verfrissende geneesdrank.—Honig 150 grammen; azijn 75 grammen; water 100 grammen. (APICULTURE PRATIQUE.)

6° Wormafdrijvende geneesdrank voor het paard.—Terpentijngeest 30 grammen; 3 of 4 dooiers van eieren; honig 200 grammen; water of witte wijn 1000 grammen.

Slaat de dooiers van eieren met den terpentijngeest en den honig, en voeg dit bij den wijn. (ID.)

7° Geneesmiddel met moederkoren gemaakt voor de baarmoeder.—Poeder van moederkoren 30 grammen; roode wijn 1000 grammen; honig 250 grammen.

In geval van dergelijke ziekten, moet men den veearts raadplegen.

8° Zalf.—Neem honig en roggemeel; maak er een deeg van en leg het op de voeten in geval van spruwkoorts, en op de oude wonden, die er spoedig door gezuiverd en genezen worden. (ID.)

[15]

9° Hoeststillend opiummiddel.—Poeder van zoethout 30 grammen; poeder van maluwe 30 grammen; opium 1 gram; honig 300 grammen.

Geneesmiddel tegen den droes, de verkoudheden en de zinkingen.

10° Pillen tegen den hoest.—Ipéca 4 grammen; campher 8 grammen; zoethout 15 grammen; honig in voldoende hoeveelheid. (ID.)

11° Geneesmiddel tegen het heerschend mondzeer of de spruwziekte der paarden.—Wasch der mond met het volgende mengsel: Poeder van aluin 20 grammen; honig 150 grammen; azijn 200 grammen; water 1000 grammen. (ID.)

12° Geneesmiddel tegen den droes van het paard.—Neem: spiesglans 40 grammen; zwavel 100 grammen; poeder van gentiaan 100 grammen; kalmuswortel 50 grammen; lijnmeel 200 grammen; honig zooveel als er noodig is om er eene likking van te maken.

Hiervan geve men 3 of 4 maal per dag, zoodat de hoeveelheid op 4 dagen is verbruikt. (WAGENFELD.)

13° Middel tegen de kwaadaardige tongblaar of kanker in den mond bij de runderen.—Neem: Spaansch groen (Azijnzuurkoper) 20 grammen; honig 50 grammen; azijn 500 grammen.

Meng dit tot eene wassching onder elkander. (ID.)

14° Geneesmiddel tegen het mondzeer der kalveren.—Men herkent deze ziekte bij het kalf wanneer het niet zuigt of drinkt en daardoor vermagert. Op de tong vindt men kleine blaasjes of puistjes; het tandvleesch is rood en gezwollen, en de mond is met schuimend speeksel gevuld. De ziekte ontstaat gewoonlijk door eene slechte gesteldheid der melk.

Om die rauwe plaatsen in den mond te genezen, bestrijkt men ze eenige malen

daags met het volgende mengsel:

Borax 10 grammen.
Tinctuur van Myrrhe 15 grammen.
Honig 40 grammen.

(ID.)

15° Ander geneesmiddel tegen het mondzeer der kalveren.—Neem: vlierbloemen en saliebladen, van ieder 50 grammen. Laat ze een uur lang op 1½ liter kokend water trekken, en voeg bij het doorgezegen vocht 150 grammen honig en 10 grammen aluin, waarmee men den mond van het kalf eenige keeren per dag wast. (ID.)

[16]

[Inhoud]

Aanbevolen werken en tijdschriften:

1° BESTIER DER BIEENHALLE, volgens het stelsel met losse ramen, door Ed. Bertrand.—Vrij vertaald naar de zevende Fransche uitgave door W.-F. Rondou.—Opgehelderd met drij platen en twee-en-negentig figuren.—Brecht. L. Braekmans, Drukker—Uitgever.—Prijs: 2 fr. 50

Aangenomen door de «Verbeteringsraad van het Lager Onderwijs».

2° *De gewijzigde Bieënkas Dadant.* Beschrijving en verveerdiging, met figuren, door Ed. Bertrand, vrij vertaald door W.-F. Rondou.—Prijs: 0 fr. 30.

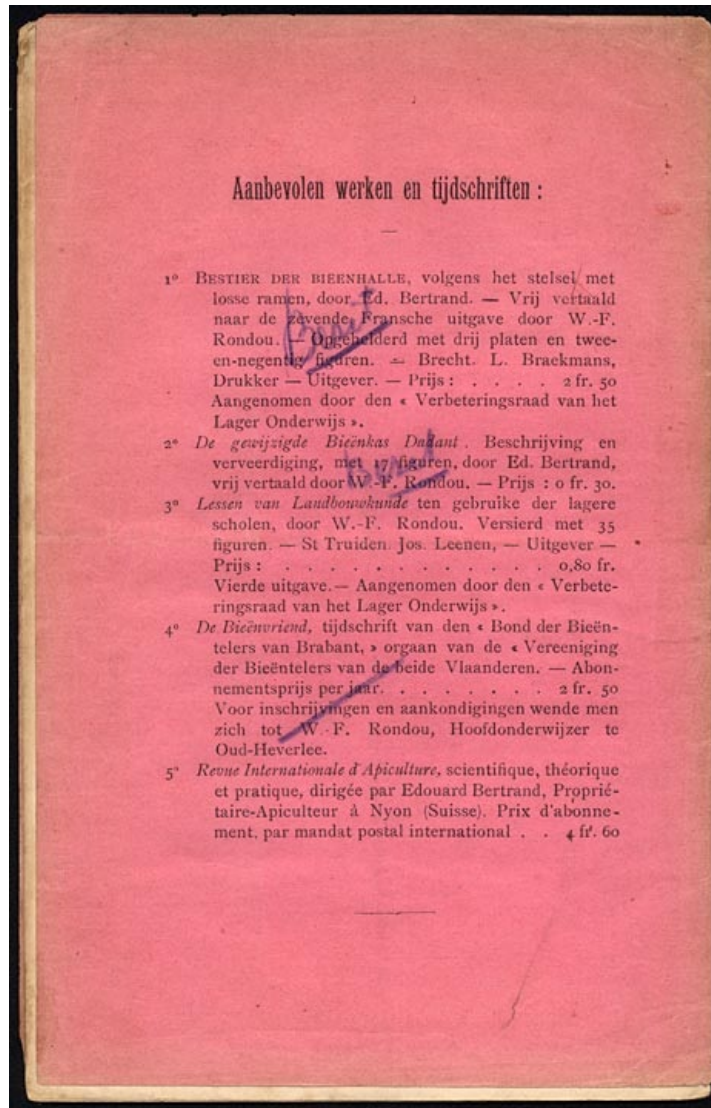
3° *Lessen van Landbouwkunde* ten gebuik der lagere scholen, door W.-F. Rondou. Versierd met 35 figuren.—St Truiden. Jos Leenen,—Uitgever—Prijs 0,80 fr.

Vierde uitgave.—Aangenomen door den «Verbeteringsraad van het Lager Onderwijs».

4° *De Bieënvriend*, tijdschrift van den «Bond der Bieëntelers van Brabant,» orgaan van de «Vereeniging der Bieëntelers van de beide Vlaanderen».—Abonnementsprijs per jaar 2 fr. 50

Voor inschrijvingen en aankondigingen wende men zich tot W.-F. Rondou, Hoofdonderwijzer te Oud-Heverlee.

5° *Revue Internationale d'Apiculture*, scientifique, théorique et pratique, dirigée par Edouard Bertrand, Propriétaire-Apiculteur à Nyon (Suisse). Prix d'abonnement, par mandat postal international 4 fr. 60

Aanbevolen werken en tijdschriften :

- 1° BESTIER DER BIEENHALLE, volgens het stelsel met losse ramen, door Ed. Bertrand. — Vrij vertaald naar de zevende Fransche uitgave door W.-F. Rondou. — Opgehelderd met drij platen en twee-negentig figuren. — Brecht. L. Brackmans, Drukker — Uitgever. — Prijs: 2 fr. 50 Aangenomen door den « Verbeteringsraad van het Lager Onderwijs ».
- 2° *De gewijzigde Bieenkas Doekant*. Beschrijving en verveerdiging, met 17 figuren, door Ed. Bertrand, vrij vertaald door W.-F. Rondou. — Prijs: 0 fr. 30.
- 3° *Lessen van Landbouwkunde* ten gebuik der lagere scholen, door W.-F. Rondou. Versierd met 35 figuren. — St Truiden. Jos. Leenen. — Uitgever — Prijs: 0,80 fr. Vierde uitgave. — Aangenomen door den « Verbeteringsraad van het Lager Onderwijs ».
- 4° *De Bieënvriend*, tijdschrift van den « Bond der Bieëntelers van Brabant », orgaan van de « Vereeniging der Bieëntelers van de beide Vlaanderen ». — Abonnementsprijs per jaar. 2 fr. 50 Voor inschrijvingen en aankondigingen wende men zich tot W.-F. Rondou, Hoofdonderwijzer te Oud-Heverlee.
- 5° *Revue Internationale d'Apiculture*, scientifique, théorique et pratique, dirigée par Edouard Bertrand, Propriétaire-Apiculteur à Nyon (Suisse). Prix d'abonnement, par mandat postal international . . . 4 fr. 60

Inhoudsopgave

- [De honig.](#)
- [Gebruik des honigs.](#)
- [Voorschriften.](#)
- [Verschillend gebruik des honigs.](#)
- [De honig in de veeartsenijkunde.](#)
- [Voorschriften \(veeartsenijkunde\).](#)
- [Aanbevolen werken en tijdschriften:](#)

Colofon

Beschikbaarheid

Dit eBoek is voor kosteloos gebruik door iedereen overal, met vrijwel geen beperkingen van welke soort dan ook. U mag het kopiëren, weggeven of hergebruiken onder de voorwaarden van de Project Gutenberg Licentie bij dit eBoek of on-line op www.gutenberg.org.

Dit eBoek is geproduceerd door Jeroen Hellingman en het on-line gedistribueerd correctie team op www.pgdp.net.

This eBook is for the use of anyone anywhere at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project

Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org.

This eBook is produced by Jeroen Hellingman and the Online Distributed Proofreading Team at www.pgdp.net.

Codering

Dit bestand is in een verouderde spelling. Er is geen poging gedaan de tekst te moderniseren. Afgebroken woorden aan het einde van de regel zijn stilzwijgend hersteld. Kennelijke zetfouten in het origineel zijn gecorrigeerd. Dergelijke correcties zijn gemarkeerd met het corr-element.

Hoewel in het origineel laag liggende aanhalingstekens openen gebruikt, zijn deze in dit bestand gecodeerd met ". Geneste dubbele aanhalingstekens zijn stilzwijgend veranderd in enkele aanhalingstekens.

Documentgeschiedenis

2008-08-27 Begonnen.

Externe Referenties

Dit Project Gutenberg eBook bevat externe referenties. Het kan zijn dat deze links voor u niet werken.

Verbeteringen

De volgende verbeteringen zijn aangebracht in de tekst:

Plaats	Bron	Verbetering
Bladzijde 4	honings	honigs
Bladzijde 5	.	[<i>Verwijderd</i>]
Bladzijde 6	kunnen	hunnen
Bladzijde 7	honing	honig
Bladzijde 8	voorbrenghsel	voortbrenghsel
Bladzijde 8	s'avonds	's avonds
Bladzijde 8	.	[<i>Verwijderd</i>]
Bladzijde 8	s'morgens	's morgens
Bladzijde 8	onbijt	ontbijt
Bladzijde 9	s'avonds	's avonds
Bladzijde 10	[<i>Niet in bron</i>]	.
Bladzijde 11	[<i>Niet in bron</i>]	.
Bladzijde 14	4	5
Bladzijde 14	[<i>Niet in bron</i>]	.
Bladzijde 16	[<i>Niet in bron</i>]	»

*** END OF THE PROJECT GUTENBERG EBOOK DE HONIG EN ZIJN GEBRUIK

Updated editions will replace the previous one—the old editions will be renamed.

Creating the works from print editions not protected by U.S. copyright law means that no one owns a United States copyright in these works, so the Foundation (and you!) can copy and distribute it in the United States without permission and without paying copyright royalties. Special rules, set forth in the General Terms of Use part of this license, apply to copying and distributing Project Gutenberg™ electronic works to protect the PROJECT GUTENBERG™ concept and trademark. Project Gutenberg is a registered trademark, and may not be used if you charge for an eBook, except by following the terms of the trademark license, including paying royalties for use of the Project Gutenberg trademark. If you do not charge anything for copies of this eBook, complying with the trademark license is very easy. You may use this eBook for nearly any purpose such as creation of derivative works, reports, performances and research. Project Gutenberg eBooks may be modified and printed and given away—you may do practically ANYTHING in the United States with eBooks not protected by U.S. copyright law. Redistribution is subject to the trademark license, especially commercial redistribution.

START: FULL LICENSE
THE FULL PROJECT GUTENBERG LICENSE

To protect the Project Gutenberg™ mission of promoting the free distribution of electronic works, by using or distributing this work (or any other work associated in any way with the phrase “Project Gutenberg”), you agree to comply with all the terms of the Full Project Gutenberg™ License available with this file or online at www.gutenberg.org/license.

Section 1. General Terms of Use and Redistributing Project Gutenberg™ electronic works

1.A. By reading or using any part of this Project Gutenberg™ electronic work, you indicate that you have read, understand, agree to and accept all the terms of this license and intellectual property (trademark/copyright) agreement. If you do not agree to abide by all the terms of this agreement, you must cease using and return or destroy all copies of Project Gutenberg™ electronic works in your possession. If you paid a fee for obtaining a copy of or access to a Project Gutenberg™ electronic work and you do not agree to be bound by the terms of this agreement, you may obtain a refund from the person or entity to whom you paid the fee as set forth in paragraph 1.E.8.

1.B. “Project Gutenberg” is a registered trademark. It may only be used on or associated in any way with an electronic work by people who agree to be bound by the terms of this agreement. There are a few things that you can do with most Project Gutenberg™ electronic works even without complying with the full terms of this agreement. See paragraph 1.C below. There are a lot of things you can do with Project Gutenberg™ electronic works if you follow the terms of this agreement and help preserve free future access to Project Gutenberg™ electronic works. See paragraph 1.E below.

1.C. The Project Gutenberg Literary Archive Foundation (“the Foundation” or PGLAF), owns a compilation copyright in the collection of Project Gutenberg™ electronic works. Nearly all the individual works in the collection are in the public domain in the United States. If an individual work is unprotected by copyright law in the United States and you are located in the United States, we do not claim a right to prevent you from copying, distributing, performing, displaying or creating derivative works based on the work as long as all references to Project Gutenberg are removed. Of course, we hope that you will support the Project Gutenberg™ mission of promoting free access to electronic works by freely sharing Project Gutenberg™ works in compliance with the terms of this agreement for keeping the Project Gutenberg™ name associated with the work. You can easily comply with the terms of this agreement by keeping this work in the same format with its attached full Project Gutenberg™ License when you share it without charge with others.

1.D. The copyright laws of the place where you are located also govern what you can do with this work. Copyright laws in most countries are in a constant state of change. If you are outside the United States, check the laws of your country in addition to the terms of this agreement before downloading, copying, displaying, performing, distributing or creating derivative works based on this work or any other Project Gutenberg™ work. The Foundation makes no representations concerning the copyright status of any work in any country other than the United States.

1.E. Unless you have removed all references to Project Gutenberg:

1.E.1. The following sentence, with active links to, or other immediate access to, the full Project Gutenberg™ License must appear prominently whenever any copy of a Project Gutenberg™ work (any work on which the phrase “Project Gutenberg” appears, or with which the phrase “Project Gutenberg” is associated) is accessed, displayed, performed, viewed, copied or distributed:

This eBook is for the use of anyone anywhere in the United States and most other parts of the world at no cost and with almost no restrictions whatsoever. You may copy it, give it away or re-use it under the terms of the Project Gutenberg License included with this eBook or online at www.gutenberg.org. If you are not located in the United States, you will have to check the laws of the country where you are located before using this eBook.

1.E.2. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is derived from texts not protected by U.S. copyright law (does not contain a notice indicating that it is posted with permission of the copyright holder), the work can be copied and distributed to anyone in the United States without paying any fees or charges. If you are redistributing or providing access to a work with the phrase “Project Gutenberg” associated with or appearing on the work, you

must comply either with the requirements of paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 or obtain permission for the use of the work and the Project Gutenberg™ trademark as set forth in paragraphs 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.3. If an individual Project Gutenberg™ electronic work is posted with the permission of the copyright holder, your use and distribution must comply with both paragraphs 1.E.1 through 1.E.7 and any additional terms imposed by the copyright holder. Additional terms will be linked to the Project Gutenberg™ License for all works posted with the permission of the copyright holder found at the beginning of this work.

1.E.4. Do not unlink or detach or remove the full Project Gutenberg™ License terms from this work, or any files containing a part of this work or any other work associated with Project Gutenberg™.

1.E.5. Do not copy, display, perform, distribute or redistribute this electronic work, or any part of this electronic work, without prominently displaying the sentence set forth in paragraph 1.E.1 with active links or immediate access to the full terms of the Project Gutenberg™ License.

1.E.6. You may convert to and distribute this work in any binary, compressed, marked up, nonproprietary or proprietary form, including any word processing or hypertext form. However, if you provide access to or distribute copies of a Project Gutenberg™ work in a format other than “Plain Vanilla ASCII” or other format used in the official version posted on the official Project Gutenberg™ website (www.gutenberg.org), you must, at no additional cost, fee or expense to the user, provide a copy, a means of exporting a copy, or a means of obtaining a copy upon request, of the work in its original “Plain Vanilla ASCII” or other form. Any alternate format must include the full Project Gutenberg™ License as specified in paragraph 1.E.1.

1.E.7. Do not charge a fee for access to, viewing, displaying, performing, copying or distributing any Project Gutenberg™ works unless you comply with paragraph 1.E.8 or 1.E.9.

1.E.8. You may charge a reasonable fee for copies of or providing access to or distributing Project Gutenberg™ electronic works provided that:

- You pay a royalty fee of 20% of the gross profits you derive from the use of Project Gutenberg™ works calculated using the method you already use to calculate your applicable taxes. The fee is owed to the owner of the Project Gutenberg™ trademark, but he has agreed to donate royalties under this paragraph to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation. Royalty payments must be paid within 60 days following each date on which you prepare (or are legally required to prepare) your periodic tax returns. Royalty payments should be clearly marked as such and sent to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation at the address specified in Section 4, “Information about donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation.”
- You provide a full refund of any money paid by a user who notifies you in writing (or by e-mail) within 30 days of receipt that s/he does not agree to the terms of the full Project Gutenberg™ License. You must require such a user to return or destroy all copies of the works possessed in a physical medium and discontinue all use of and all access to other copies of Project Gutenberg™ works.
- You provide, in accordance with paragraph 1.F.3, a full refund of any money paid for a work or a replacement copy, if a defect in the electronic work is discovered and reported to you within 90 days of receipt of the work.
- You comply with all other terms of this agreement for free distribution of Project Gutenberg™ works.

1.E.9. If you wish to charge a fee or distribute a Project Gutenberg™ electronic work or group of works on different terms than are set forth in this agreement, you must obtain permission in writing from the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the manager of the Project Gutenberg™ trademark. Contact the Foundation as set forth in Section 3 below.

1.F.

1.F.1. Project Gutenberg volunteers and employees expend considerable effort to identify, do copyright research on, transcribe and proofread works not protected by U.S. copyright law in creating the Project Gutenberg™ collection. Despite these efforts, Project Gutenberg™ electronic works, and the medium on which they may be stored, may contain “Defects,” such as, but not limited

to, incomplete, inaccurate or corrupt data, transcription errors, a copyright or other intellectual property infringement, a defective or damaged disk or other medium, a computer virus, or computer codes that damage or cannot be read by your equipment.

1.F.2. LIMITED WARRANTY, DISCLAIMER OF DAMAGES - Except for the "Right of Replacement or Refund" described in paragraph 1.F.3, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, the owner of the Project Gutenberg™ trademark, and any other party distributing a Project Gutenberg™ electronic work under this agreement, disclaim all liability to you for damages, costs and expenses, including legal fees. YOU AGREE THAT YOU HAVE NO REMEDIES FOR NEGLIGENCE, STRICT LIABILITY, BREACH OF WARRANTY OR BREACH OF CONTRACT EXCEPT THOSE PROVIDED IN PARAGRAPH 1.F.3. YOU AGREE THAT THE FOUNDATION, THE TRADEMARK OWNER, AND ANY DISTRIBUTOR UNDER THIS AGREEMENT WILL NOT BE LIABLE TO YOU FOR ACTUAL, DIRECT, INDIRECT, CONSEQUENTIAL, PUNITIVE OR INCIDENTAL DAMAGES EVEN IF YOU GIVE NOTICE OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGE.

1.F.3. LIMITED RIGHT OF REPLACEMENT OR REFUND - If you discover a defect in this electronic work within 90 days of receiving it, you can receive a refund of the money (if any) you paid for it by sending a written explanation to the person you received the work from. If you received the work on a physical medium, you must return the medium with your written explanation. The person or entity that provided you with the defective work may elect to provide a replacement copy in lieu of a refund. If you received the work electronically, the person or entity providing it to you may choose to give you a second opportunity to receive the work electronically in lieu of a refund. If the second copy is also defective, you may demand a refund in writing without further opportunities to fix the problem.

1.F.4. Except for the limited right of replacement or refund set forth in paragraph 1.F.3, this work is provided to you 'AS-IS', WITH NO OTHER WARRANTIES OF ANY KIND, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING BUT NOT LIMITED TO WARRANTIES OF MERCHANTABILITY OR FITNESS FOR ANY PURPOSE.

1.F.5. Some states do not allow disclaimers of certain implied warranties or the exclusion or limitation of certain types of damages. If any disclaimer or limitation set forth in this agreement violates the law of the state applicable to this agreement, the agreement shall be interpreted to make the maximum disclaimer or limitation permitted by the applicable state law. The invalidity or unenforceability of any provision of this agreement shall not void the remaining provisions.

1.F.6. INDEMNITY - You agree to indemnify and hold the Foundation, the trademark owner, any agent or employee of the Foundation, anyone providing copies of Project Gutenberg™ electronic works in accordance with this agreement, and any volunteers associated with the production, promotion and distribution of Project Gutenberg™ electronic works, harmless from all liability, costs and expenses, including legal fees, that arise directly or indirectly from any of the following which you do or cause to occur: (a) distribution of this or any Project Gutenberg™ work, (b) alteration, modification, or additions or deletions to any Project Gutenberg™ work, and (c) any Defect you cause.

Section 2. Information about the Mission of Project Gutenberg™

Project Gutenberg™ is synonymous with the free distribution of electronic works in formats readable by the widest variety of computers including obsolete, old, middle-aged and new computers. It exists because of the efforts of hundreds of volunteers and donations from people in all walks of life.

Volunteers and financial support to provide volunteers with the assistance they need are critical to reaching Project Gutenberg™'s goals and ensuring that the Project Gutenberg™ collection will remain freely available for generations to come. In 2001, the Project Gutenberg Literary Archive Foundation was created to provide a secure and permanent future for Project Gutenberg™ and future generations. To learn more about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation and how your efforts and donations can help, see Sections 3 and 4 and the Foundation information page at www.gutenberg.org.

Section 3. Information about the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

The Project Gutenberg Literary Archive Foundation is a non-profit 501(c)(3) educational corporation organized under the laws of the state of Mississippi and granted tax exempt status by the Internal Revenue Service. The Foundation's EIN or federal tax identification number is 64-6221541. Contributions to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation are tax deductible to the full extent permitted by U.S. federal laws and your state's laws.

The Foundation's business office is located at 809 North 1500 West, Salt Lake City, UT 84116, (801) 596-1887. Email contact links and up to date contact information can be found at the Foundation's website and official page at www.gutenberg.org/contact

Section 4. Information about Donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation

Project Gutenberg™ depends upon and cannot survive without widespread public support and donations to carry out its mission of increasing the number of public domain and licensed works that can be freely distributed in machine-readable form accessible by the widest array of equipment including outdated equipment. Many small donations (\$1 to \$5,000) are particularly important to maintaining tax exempt status with the IRS.

The Foundation is committed to complying with the laws regulating charities and charitable donations in all 50 states of the United States. Compliance requirements are not uniform and it takes a considerable effort, much paperwork and many fees to meet and keep up with these requirements. We do not solicit donations in locations where we have not received written confirmation of compliance. To SEND DONATIONS or determine the status of compliance for any particular state visit www.gutenberg.org/donate.

While we cannot and do not solicit contributions from states where we have not met the solicitation requirements, we know of no prohibition against accepting unsolicited donations from donors in such states who approach us with offers to donate.

International donations are gratefully accepted, but we cannot make any statements concerning tax treatment of donations received from outside the United States. U.S. laws alone swamp our small staff.

Please check the Project Gutenberg web pages for current donation methods and addresses. Donations are accepted in a number of other ways including checks, online payments and credit card donations. To donate, please visit: www.gutenberg.org/donate

Section 5. General Information About Project Gutenberg™ electronic works

Professor Michael S. Hart was the originator of the Project Gutenberg™ concept of a library of electronic works that could be freely shared with anyone. For forty years, he produced and distributed Project Gutenberg™ eBooks with only a loose network of volunteer support.

Project Gutenberg™ eBooks are often created from several printed editions, all of which are confirmed as not protected by copyright in the U.S. unless a copyright notice is included. Thus, we do not necessarily keep eBooks in compliance with any particular paper edition.

Most people start at our website which has the main PG search facility: www.gutenberg.org.

This website includes information about Project Gutenberg™, including how to make donations to the Project Gutenberg Literary Archive Foundation, how to help produce our new eBooks, and how to subscribe to our email newsletter to hear about new eBooks.